

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS VIDÉKI FÜGGETLENSÉGI PÁRT KÖZLÖNYE.

Elofizetési árak:		Videkre küldve:	
Helyben:			
Egy évre . . . 10 kor. — fill.	Egy évre . . . 16 kor. — fill.		
Fél évre . . . 5 . . .	Fél évre . . . 8 . . .		
Negyed évre . . . 2 . . . 50 . . .	Negyed évre . . . 4 . . .		
Egy hóra . . . 1 . . .	Egy hóra . . . 1 . . . 70 . . .		
Egyes szám ára 4 fillér.			

Főszerkesztő: **BENEDEK IÁNOS.**Felelős szerkesztő: **HJ. MÓRICZ PÁL.**Kiadók: **HOFFMANN és KRONOVITZ.**

Hirdetési díjak:

Hat hasábos petit sor 10 fillér. Nagyobb terjedelmű és többször megjelenő hirdetések jutányosan. — Apró hirdetés minden szó 4 fillér.

Levél a vármegyei bizottsági tagokhoz.

Kósahegyi urnak, a »Debreczen« szombati számában megjelent vezető cikkét, melyet »Riadó« nevezés alatt intézett a hajdúvármegyei bizottsági tagok függetlenebb részéhez, felhiva figyelmüket a közeli vármegyei tisztí választásokra, olvastam, helyben hagytam és hittem, hogy ez őszinte, férfias és okos szavak nem fognak hiába elhangzani és felébred, józan eszére tér az a lomha test, a vármegyei bizottság független része, mely most új erővel is erősödött és mégis a rendszer szegyénteljes, pusztító jármát viselte a többi kiskorúakkal, érdeklavogokkal vagy sógorokkal együtt.

Kósahegyi, aki alapos ismerője lehet a főispáni rendszer pusztításának, meggyőződen szólott ti hozzátok független hajduk és ti megyebizottsági tagok, hogy a kezetekben pihentetett tisztító seprűt érvényesítétek a küszöbön levő megyei tisztí választások alkalmával, ami különben becsületbeli kötelességeitek is. A korhadt, a férges oszlopokat dobjátok ki a vármegyeházi malomsátor alól és állítsatok be oly

egészséges, friss bálványfát, czulápoikat, melyekre a vármegyei belső közigazgatás nehéz terheit bizalommal helyezheti a megye, de melyek függetlenül képesek ellentállani a főispáni czimboraság szű politikájának is és melyek mind az alulról, mind a felülről származó kívánságokat, nyomásokat képesek és bátrak függetlenül megszűrni, mérlegelni, hogy mi hasznosabb a vármegyére; nem pedig mint eddig volt, mi tetszik a telhetetlen főispáni czimboraságnak és, hogy micsonda Judás díj jár ki a közérdek elkönyavetyélt javaiért, erőszakosan vagy róka fortélylyal mellőzött józan és közhasznos kívánalmaiért.

Ma nem egyéb, mint főispáni járshalagon vezetett hasmenéses gyermekcze megyénk tisztikara, melyet a főispáni csodadoktor kuruzsol az ő keserű piluláival, pedig viruló, erős férfi volt; de mert a rendszerrel megalkudtak, de mert a rendszernek beadták a derekukat, most az utolsó szó az övék és pedig a hallgatás néma szava. És az érdek, a rendszer szemét már dobokat képez a megye közigazgatásában, pedig a megyei tisztikar tekintélyes nagyobb zöme a mi vérünkben való vér,

tehetséggel és jóindulattal igyekszik megfelelni hivatalának és a közérdeknek, ámde a rendszer átkos nyomása leköti kezüket, megfélemlíti lelküket, hallgatásra, titkolásra kényszeríti jobb meggyőződésüket, mert, ha gyöngye szót mernek emelni, szegyenbe borult arczczal tapasztalják a rendszer diadalmas és fenyegető erejét, még az égrekiáltó törvénytelen eseteknél, eljárásoknál is.

Ez valóban tovább nem tűrhető így. Ez a féreg gyökerében támadja meg önállóságunk, saját fedelünk, törvényileg biztosított rendelkezési jogunk oszlopait, tehát tényleg ütött a tizenkettedik óra, hogy a Kósahegyi ur által harsogtatott riadót keblünkbe fogadván, a független elemek szervezkedjenek és minden őszinte, a közjót becsületből, igaz meggyőződésből szolgáló elemek bevonásával, a mi tőlünk telik (pedig együtt tartással sok minden erő kifejtés telik) igyekezzünk a közeli tisztújításkor szavunkat, jogainkat érvényesíteni, a rendszer bilincseit lerázni és a tisztikar megbízható elemeinek felujításával, gyámolításával, a szükségszerűen friss erők bevonásával a megye közjavát szolgáló erős gárdát

Csokonai tragikum.

(Irt a Csokonai kör évmelegítő ünnepi gyűlésen felolvasta **Kardos Albert.**)

I.

Költői tehetség és regényesen költői életpálya vajjon együtt járnak-e? Az irodalomtörténet rég kimutatta, hogy a kettő között nincs szoros kapcsolat; nagyon jól tudjuk, hogy Vörösmarty és Arany költői nagyságán mit sem ront életöknek rendes folyása, az a körülmény, hogy életök hullámai nem csapnak túl a józan polgári élet kiszabott medrén. De azért a nagy közönség sokkal inkább keblére zárja, sokkal ragyogóbb dicsfényvel övezi körül azt a költőt, a kinek élete maga kész költemény, befejezett regény avagy épen megható dráma. A nagy közönség, bármilyen tisztelettel is tekintsen Vörösmartyra, Aranyra mégis különösebb érdeklődést, mélyebb vonzalmat fog érezni egy Kisfaludy Károly, egy Petőfi iránt, mint a kik viszontagságos, sőt kalandos ifjúságukkal, tüneményeszerű föllépésükkel, hirtelen bekövetkező halálukkal általában életüknek csodásan változó fordulataival oly mélyen bevették magukat a közönség emlékezetébe és fantáziájába, hogy szinte legendái alakokká lettek. Háttha még drámai, sőt tragikus mozzanatok vegyülnek a költő életébe, ha mint Csokonainak, egy

kor balitéletével kell szembezállni, ha mint ferde viszonyokkal kell viaskodni, akkor támaszt csak a költő maga iránt igaz, őszinte rokonérzést.

Valóban nincs magyar költő, a ki méltóbb volna szívből jövő vonzalmakra, mint Csokonai, a kit életének megkapó ellentétei, a drámai fordulatok, a tragikus összeütközések, a lelki válságok érdekesebbé tennének, mint éppen Csokonait. Már csak a szembezőkö különbség is meghat bennünket, melyet életének nyomorgása és halálával bekövetkezett dicsősége feltüntet.

S mennyire megragadnak bennünket a szerencse és szerencsétlenség, a boldogság és boldogtalanság, az öröm és bánat jelenetei, melyek oly hirtelen és minden átmenet nélkül váltják föl egymást az ő rövid élete folyamán. Még gyermekifju, mikor a hír ajkára veszi, tanulóársainak bálványa, tanárainak szemefénye és még nem éri e a férfikort, midőn neve gyalázzattal van borítva, midőn barátától, vezetőtől megfosztva világgá kell bujdosnia. Majd ismét ott látjuk ringatózni a szerelem boldog ölen, de ez a hetedik menyország csak azért nyílt meg előtte, hogy annál mélyebben zuhanjon a csalódás örvényébe, hogy Lillát elveszítve, már csak a halált kívánja magának.

S vajjon nem volna e kacagató, ha egyuttal könnyet nem fakasztana a sorsnak

az az iróniája, hogy míg a beteg Csokonainak alig van, a ki ápolja, a ki orvosolja, addig a halott Csokonai fölött Debreczen összevész az egész országgal, hogy ki tiszteli jobban a költőt és hogy ki állítson emléket sirja fölé? Míg az élő Csokonai kénytelen nagyuri Maecenasok ajtain kopogtatni, barátai előtt magát megalázni, hogy műveit legalább részben közrebocsáthassa, addig halála után a nagy Kazinczy verseng a debreczeni írók körével, hogy ki szedje össze szétszórt kéziratait és szerezzen magának dicsőséget a költő műveinek sajtó alá rendezésével.

Ilyen kész költemény, ilyen befejezett regény Csokonai egész élete folyása, melynek egyes strófái, kiszakított fejezetei külön is lebilincselik figyeimünket. De bizonyára életének az a szakasza fokozhatja legmagasabbra érdeklődésünket, mikor lelki válságba, tragikus összeütközésbe látjuk sodródni, mikor szemben találjuk egész környezetével, mikor magára vonja életének átkát, a collegium számkivető ítéletét.

Csokonai születve, predestinálva volt a tragikus sorsra. A természetűl oly kiváló egyéniséget, oly rendkívüli lángészt kapott ajándékba, melylyel nem maradhatott meg a mindennapi élet szűk korlátai között, melylyel ki kellett törnie a merev formák közzül s eget nemcsak kérnie, hanem vivnia is.

állítani közigazgatásunk malmába, csak ekkor vehetjük fel sikeresen a harcot a főispán szüpolitikája és rendszere ellen, amelytől már a csatlósok is ir-
tózhatnak.

Ámde ekkor ne halogassa már tovább a függetlenségi párt a közös szervezkedést, de lépjen a sorompóba, mert a jelen helyzetben és a Kósa-hegyi ur férfias riadója után nincs más hátra, minthogy az egyik függetlenségi kerület bizottsági tagjai zászlót bontván, megyeszerte csatlakozásra és szervezkedésre, együttműködésre hívják fel a megyei bizottság és a kerület többi független elemeit. Addig is pedig szavazatát senki se kösse le senkinek, hogy majd a mérkőzéskör a közmegállapodás döntő súlyával, de egyszermind az összes pályázók értékének bírálásával dönthessünk, szavazhassunk azok mellett, a kikben bizhathatunk, hogy a rendszer lakójaivá nem fognak sülyedni, hogy a megyei közigazgatás szemétdombjait nem fogják még több kupacczal szaporítani. Elvtársaim fel tehát a zászlóval. Lépünk ki a küzdőterre; mert küzdés nélkül nincsen győzelem.

Megyebizottsági tag.

Sok a bolond.

Országunk népe a lehető legrakonzatlanabbak közül való. Hallatlan és lehetetlen dolgok történnek minduntalan. Ha az embernek tudomására jut valamelyik ilyen újabb eset, a haja szála is az égnek mered és kétségbeesetten kéri, hogy hova fog ez

A mire született, a tragikus összeütkezést elkerülhetlenné tették reá nézve egyrészt nevelkedése, tanulmányai, csodás sikerei, másrészt annak a kis világrendnek, melybe jutott, nagyon is szigorú szabályai, annak a környezetnek, melyben élnie kellett, nagyon is rideg felfogása, egész kora társadalmának bántetelei.

Csokonai merész költői fantázián és rengeteg ismeret befogadására kész elmen kívül, érzékeny szívet és dacos lelket is örökölt a természetől. A sors véletlen csapásai és az emberek szandékos bántalmi mélyen hatoltak szívére, e szigorúság, a fenyegetések pedig fokozták lelke dacosságát. Már gyermekkorában elveszítette atyját, kinek tekintélye előtt megszokta volna engedni a dacból; éveken át csupán anyjának gyöngéd keze vezette, a mi az érzékenységet, a könnyen sertődést csak jobban kifejlesztette benne. Azonban jellemének szélsőségre hajló sajátosságai csak akkor mutatkoznak teljes mértékben, mikor megismerkedik Rousseauval és tanulmányozza a XVIII századi fölvilágosodás böleselőit. A természetért való rajogás tölti be szívet, korlátlan szabadság vagy duzzasztja keblét. Költői munkák tervein kívül világboldogító eszmék foglalkoztatják, az ember és polgár jogairól álmodozik. E közben óriási léptekkel halad előre az ismeretek, a legkülönbözőbb tudományok birodalmában, tudása egy fejjele kiemeli tanuló társai közül; mikor pedig a husz éves ifjút a „Magyar Hirmondó” korszakos nagy poétának hirdeti, mikor Hor-

vezetni? Jóra nem, az bizonyos. És ezt már nem először gondoljuk így el, de tovább tűrni nem lehet. Itt valamit tenni kell. Valami egészen gyökeres változást kell fölidézni. Például föbe kell löni az embereket. — Mind, sorjába, ahogy vannak, rendre valamennyit! Pusztuljanak a rakoncátlanok!

A legujabb körülmény, ami kiderült róluk, az, hogy hatvanezren merészkedtek megőrülni. Hatvanezren, holott csak hét-ezer elmebajos szünára van a tébolydában hely. Hat türethető állapotok ezek? Hát lehet ez az ország boldog, mikor a polgárai ily kevéssé törődnek az illemmel, vagy a tisztességgel; vagy az ördög tudja, minek a kérdése ez. Igen a tisztességé. A köteles tisztességtudás ellen vét, aki a hivatalos urakat zavarba hozza. Megbotránkozva és felháborodva mi is azt kérdezzük, hova dugják azt az ötvenháromezer bolondot, ami tuitermelésünk van? A tulajdon hazukba nem szállásolhatjuk el! — Egyébütt nincs hely. Nem marad más hátra, minthogy lepuflantsuk őket. Annál is inkább mert ők maguk akarták, hogy ez az állapot ily elviselhetetlenre fajuljon. Vagy nem? Hogy mertek megbolondulni anélkül, hogy megkérdezték volna, ha vajjon szabad-e, jut-e számukra hely, elhelyezik-e őket?!

Ez a tény, ezen változtatni nem lehet. Az országban hatvanezer örült szaladgál és nem tudnak velük mi csinálni. Az országnak negy elmebajos gyógyintézete van és ezek is háromszorosan túl vannak zsúfolva. A Lipómezei tébolyda ötszáz emberre van berendezve és ezerkét százat kezelnek benne. Negyszáz beteg jut egy-egy orvosra, hát lehet itt becsületesen gyógyítani, holott a megháborodottakat az új és bevált módszer szerint úgy kell gyógyítani, hogy az orvos minden egyes betegnek lelkehez közelférközzék, mint barátja kezelje. Hát lehet egyszerre negyszáz embert kismerni, közel férfokozni hozzájuk, érdemökhöz és a szükséghez kepest foglalkozni velük? Ugy-e, ez lehetetlen, szóval az örültek alig tizedrésze-

váth Ádám és Kazinczy Ferencz költő harátukká fogadják, akkor az egész kollegiumon, összes környezetén felülállónak kelett magát éreznie.

Ez a kiváló és kivételes egyéniség ott el a debreczeni kollegium szürke falai között, melyben pusztán erkölcsi felfogás, de szűkkörü felekezeti szellem és középkori fegyelem uralkodtak, melyben némelyek még a poezist is, kivált a magyar verselést rossz szemmel nézték, melyben a tanulók együtt laktak, együtt etkeztek, egyforma tógában jártak és a melynek szigorú rendszabályai szerint, a tudós, a költő Csokonai sem volt más, mint egy bentlakó, jótéteményes diák. Bizonyos, hogy Csokonai már gyermekifjú korában is nyomasztónak találhatta az iskolai élet köznapi sokasait és szigorú rendtartását. De nem lázadt fel ellenük, meg összeütkezésbe se jutott velük, míg a szó szorosabb értelmében vett tanuló éveit töltötte.

De midőn a kollegium megtette őt publicus praeceptorának, midőn reá ruházták a poétai osztály tanító tisztet és így alkalmat adtak neki önállóbb fellépésre szabaddabb cselekvésre, e nyiltabb pályán, e szélesebb téren nem tudta megtalálni az utat, nem tudta eltalálni sem felebbalóival szemben a köteles tisztelet hangját, sem tanítványai irányában a pedagógusnak tekintélyparancsoló böles bánásmódját.

Azt hitte, hogy ő, ki tudományban versenyezett tanáraival, hírnévben pedig felül is multa a legtöbbjét, bátran kivon-

nek lehet még csupán a reménysége arra, hogy meggyógyítják. De ez a reménység hiú, mert hiszen annak a szegény orvosnak nincsen ezer keze, hogy a reámért óriási és elvégezhetetlen föladdattal megbirkózzék. Így még ez a tizedrészes sem részesülhet rendszeres gyógyításban. És így aztán az is megeshetik, hogy egyik vagy másik beteg neki megy a doktorának és a jóttevőjének az életét veszélyezteteti, amint erre minap is volt példa.

Ez csak világos levezetés, ennél szebben nem lehetett levezetni és bebizonyítani az egyetlen módot, amellyel segíteni lehet az állapotokon. Le kell puffantani, föbe kell löni a rakoncátlanokat. . . . Volna ugyan még egy másik mód is, de azt nem is említjük. — mert ugys megvalósíthatatlan. Arra gondolunk, hogy talán lehetne újabb tébolydát is építeni. Ugy-e?

Révész Imre haragja.

Irta: Eötvös Károly.*

(Révész Imre debreczeni pap és tanár s nagy kálvinista író a történet és jogtörténet hazai mezején. Született 1826. január 26-án, meghalt 1881. február 13-án. Képviselő az 1861. országgyűlésen. Nagy és becses művei láttak napvilágot.)

Révész Imre az ötvenes és hatvanas évtizedek legkiválóbb, legnagyobb irodalmi alakjainak egyike volt. Ha Budapesten székelt és nem Debreczenben; ha irodalmunk és hazánk általános történetének ép oly figyelmet szentel, mint a protestáns egyház ügyeinek, ha az ország központjának szellemi életével s a fővárosi időszakai sajtóval gyakoribb és állandóbb érintkezésbe lép: köre, hatása, iskolája nagyobb s jótékonyabb lett volna, mint irodalmi férfaink bármelyi-

* Mutatvány szerző „Összes munkái”-nak imént megjelent V. kötetéből a „Magyar alakok”-ból.

hatja magát az összes diákokra megállapított fegyelmi szabályok alól, azt hitte, hogy ő, a ki egy istenséget, a költészet istenségét hordozta keblében, bizva elmaradhat a szigorúan kiszabott isteni tiszteletekről; azt hitte, hogy ő, aki néha egész nap és éjjel ki nem fáradt tanítványai oktatásában, egyszer-másszor elmulaszthatja a ki üzött órákat, azt hitte, hogy ő, a ki kötelelősen felül pazarolta szíve és elmé e kincseit növendékeire, a ki bennök csodás ragaszkodást tudott maga iránt kelteni, egyuttal barátjaivá, mulató, együtt borozó és pipázó pajtásaivá is teheti őket; azt hitte, hogy ő, a ki eladdig hallatlan újítást vitt végbe, t. i. színművet adatott elő a kollegiumban, megengedhet magának oly csekélységet, mint tógájának és kucsmájának más ruhával való felcserélését; azt hitte, hogy ő, a ki a superintendens tiszteletére olasz formájú kántátékat énekeltetett tanítványaival, polgárhazákban, vagy esetleg tisztos korcsmákban is gyakoroltathatja őket a dal nemesművészetében. Szóval azt hitte, hogy a kollegiumban a szigorú rendnek és puritan erkölcsnek ez ősi várában meghonosíthatja Rousseau „Emil”-ének nevelési elveit, hogy fegyelem és szabály nélkül élhetnek ő és tanítványai, csupán a természet szabad törvényeit követve, csupán a jóhiszeműségtől, a becsületes szándéktól vezéreltetve.

Ilyen felfogás, ilyen életmód, tanítói tisztének ilyen betöltése maguk után voná a botránynál botránysabb következményeket, a költőnek összeütkezését a kolle-

kéé, kiknek neve negyven év óta, a függetlenségig harcz lezajlása óta fölmerült.

Egyénisége hatalmas volt. Esze, tudása, erkölcsi fensége rányomakodott mindenkire s ellenálhatatlan szeretetet és bizalmat gerjesztett mégis mindenkiben.

Jó ember volt mint igaz poéta; komoly volt és lelkiismeretes, mint őskori bölcs, tudott lelkesülni az igazságért, mint a világorradalmak legnagyobb hősei; szerény volt, mint maga Kálvin, kihez hasonlóvá lenni vagy legalább hasonlóságra törekedni volt lelkének legmagasabb eszménye. És mindezek felül magyar volt úgy, mint tudósaink és költőink közül igen kevés.

A magyar protestáns egyház publicistái közt a 16-ik és 17-ik század nagy alakjai óta hozzá hasonló nem volt senki. Az egyház történeti alkotmányának s közjogi állásának ép oly nagy és ép oly buvárra volt ő, mint a minőnek Deák Ferenczet tekintettük a hazai közjogban. És csodálatos véletlene a sorsnak, hogy neki éppen Deákkal kellett összeütközni s éppen jogtörténeti kérdésben ama rövid, de dicsőseges politikai pályán, mely neki saját vasakaratóból részül jutott.

Ép e rövid politikai szereplésről akarok én most megemlékezni Erről és egyuttal arról a „szavazás”ról, melyről 1881. évi február 19-én a képviselőházban megemlékeztem s melyre nevezte Tisza Kálmán felvilágosító nyilatkozatot tett. Nekem úgy tetszik, hogy a kettő között valóságos, noha titkos s eddig tudomra föl nem fedezett összeköttetés létezik. Révész életének s működésének ez ugyan csak legkisebb része, de nem legerdeketlenebb.

Az 1861-iki országgyűlésnek csak háromszázhuszonöt tagja volt a képviselőháznak. Sem Erdély, sem Horvátország, sem pedig Fiume nem volt képviselve benne, miután ezen ország részek meg nem hívtak.

Két párt állott szemközt egymással. A

határozati párt, mely a főszavazás előtti napokban százhatvannyolcz főre becsületes és a felirati párt, melyről ugyanakkor azt hitték, hogy csak százötvennégy tagból áll. — Amannak elismert és feltétlen nagytekintélyű vezére volt, míg el gróf Teleky László, emennek pedig Deák Ferencz volt a vezére.

Teleky elhunyt május 8-án, ép azon a napon, melyen Deák akarta fölirati javaslatát előterjeszteni. Az ő elhunytával hozzá hasonló tekintélyű pártvezér nem találkozott a határozati pártban. Az akkot még csak harminczegyes éves Tisza Kálmán pártvezérsége azonban már előre veté fényét vagy árnyékát, noha mellette Ghyecz Kálmán, Nyári Pál, Bónis Samu, sőt Révész Imre is legalább hasonló tekintélyben állottak. — Annyi bizonyos, hogy az ország nagy közönsége Révész Imrét nagy beszéde után határozottan a párt első rangú vezérének tartotta s benne jövődönk nagy tényezőjét szemlélte.

Az akkori hírlapok egyáltalán nem képesek visszatükrözni az akkori hangulatot. A két főlapba, a „Pesti Napló”-ban és a „Magyarország”-ban közöltettek a parlamenti beszédek, de azokon kívül ugyszólván semmi. Az országgyűlésről, a Korridor élezeiről és észrevételeiről, az egyes beszédek külső hatásáról, a parlament esetleges külalakjáról a hírlapok meg nem emlékeznek. A Pesti Naplót báró Kemény Zsigmond szerkeszté. a Magyarországot Pompéry János. Egyiksem akart, vagy egyik sem tudott részletes krónikát írni parlamenti személyekről és eseményekről.

Mindkét lap, lapja volt egyuttal mindkét pártnak. A pártklubok belső életéről, a Tigrisben, az Aranysásban, vármegyeházán, a Deák lakásán tartott értekezletekről alig maradt valami számba vehető dolog följegyezve. — Legalább a nagyközönség a hírlapok útján édes keveset tudhatott meg mindezekről.

giumnak nemcsak rendtartó szigorú szellemével, hanem az iránta jóindulatu tanárokkal és más pártfogókkal, sőt még az érte rajongó ifjuságnak nagy részével is.

Mindnyájan ismerjük Csokonai életéből az ő megújuló fegyelmi eseteit, a kis, majd a nagy iskolai törvényszék előtt hó napokon át folyt pereit. 1794. végétől 1795. közepéig áll harcban a kollegiummal, ő, — a kiváló egyén, a maga mindennapi környezetével, az ő korlátlanságra, újításra törő — szellemi nagysága a maga szűkebb világrendjének hagyományos szabályaival, lenyűgöző viszonyaival.

És sorsában éppen az a végzetes, jellemében az a tragikus vonás hogy minden egyes összeütközés csak fokozza dacát és elbizottságát, hogy minden egyes összeütközés féktelenebb magatartásra és meggondolatlanabb tettekre ragadja.

Először megintik és megfenyegetik, de midőn ez olaj a tűzre, megfosztják a köztanitóságtól és hátravetik az érdem sorban.

A szigorú leczke nem használt. A költő, a ki büntetése után is megmaradt a kollegium kebelében, élvezte jótéteményeit, sőt 1795. tavaszán a kitűnő halasi eklézsiát kapta legációul, annyira megfélekedezett magáról, hogy az ünnepkövetésből sem tért haza, hanem Pestre ment, az igaz, hogy a leghíresebb magyar írók látogatására, továbbá a halasi eklézsiának a kollegium részére küldött kegyes adományait is elköltötte utjában, végül midőn hazatérve a ellegeket összetornyosolni látta feje fölött szenvedélyes, sok tanárt és az egész kol-

legiumot mélyen bántó bucsubeszéddel akart megválni az ifjuságtól és így akarta megelőzni a fejére már lecsapni kész kitalító ítéletet. Ezt azonban nem kerülhette ki, sőt siettette és súlyosbitotta, mert az iskolaszék nemcsak kizárta a kollegiumból, hanem megtagadott tőle minden bizonyítványt. megtiltotta neki az intézet falai közé belépni, eltiltott tőle minden diákot, szóval infámissá és földönfutóvá nyilvánította. Ebbe az ítéletbe tehát, a mint a mellékünetésekből látjuk, belejátszik már nemcsak az igazságos megtorlás, hanem a méltatlan bosszu is.

De azért ki kárhoztatná a kollegiumot a Csokonai iránt tanusított eljárásért, ki merne poroszólul fellépni és eldönteni, hogy melyik részen volt az igazság? A tragikus, nagy összeütközések különben is kizárják a merev bírói döntéseket, a jogtudomány, sőt még az ethika sem nyújthat ilyen kérdésekben megoldást. Avagy elítélhetjük e Lear királyt, mert nem ismerte fel legkisebb leányában az igazságszerető szívet és kárhoztassuk-e Kornéliát, mert atyja iránt nem tudott elég gyöngö lenni? Hát Caesar és Brutus közül kinek szolgáltassunk igazságot, Caesart vádoljuk e zsarnoki vágygyl vagy Brutust hű ábrándozással és hállatlansággal? S kinek a pártjára álljunk Coriolanus esetében? Hagyjuk e őt a népjogokat eltiporni, vagy helyeseljük e a tömegnek durva bánásmódját, mely megfélekedzik a legnagyobb római hősnék vitéségéről és megfosztja a hazát az oltalmazó kartól?

De Révész Imre szerepének nagyságát sejtette az egész ország.

Annál kínosabb volt a meglepetés, midőn meghallottunk, hogy Révész lemondott a képviselőségről, szó nélkül hazament Debreczébe s örökre letett a politikai szereplésről.

Nagyon emlékezem az akkori időkre. A nemzet nagytömege sokkal izgatottabb volt, mintsem hangulatának az országgyűlési pártok bármelyike is megfelelhett volna.

Gászolták a nemzet halottjait. Széchenyiért, Telekyért, Palóczyért, száz, meg száz requiem tartatott. Számítottunk az időt, mikor tör ki a háboru, mikor jön hozzánk Napoleon és Garibaldi, mikor jönnek haza Kossuth és társai. Ugytetszik, mintha a nemzet akkor minden pilanathban kész lett volna a forradalomra.

És a mikor ilyen hangulatban volt a nemzet, akkor az országgyűlés a pragmatica sanctióról beszélt s egy hónapon át kilenczven szónok azt fejtegette, vajjon mit jelent a pragmatica sanctio s mennyiben egyez, vagy nem egyez meg ezzel mindez, a mi 1848. márcz. 15-től kezdve 1861. ápr. 2-ig történt.

Ekkor állott elő Révész Imre a felirati vitának huszadik napján s dörgő hangon belekialtolt a szívájba: „Mit vitatkozunk mi a pragmatica sanctio fölött? Ilyen szörnyeteket nem ismer a magyar közjog, tiszta ettől a corpus juris; van örököségi törvényünk ugyan, de annak neve nem pragmatica sanctio; van ugyan pragmatica sanctio, de az Magyarországnak nem törvénye; könnyelmű volt még a 48-iki törvényhozás is, mely e fatális szót legelőször igtatta törvénybe. Mi állunk a nép fölséges jogoknak s a történeti alkotmányunk alapján.”

Ez volt az igazi hang, mely akkor tetszett az ország nagy közönségének. Révész Imre ebben a pillanatban az ország előtt ünnepeltebb férfivá vált, mint a két parlamenti pártnak bármely tagja. Elképzelhető: minő kínos benyomást tett, midőn pár nap mulva hire futamodott, hogy Révész örökre lemondott a politikáról.

Sokan ma azt hiszik, hogy Deák Ferencz hatalmas czáfolata kényszeríté Révést a visszavonulásra. De ez tévedés, Révész Imre május 31-én tartá nagy beszédét, június 2-án írta meg s küldte el Ghyecz Kálmánhoz, a parlament elnökéhez lemondó levelét, június 3-án olvasták ezt föl a parlamentben s 4-én, következő napon tartá Deák zárbeszédét, melyben kizárólag Révész érveivel foglalkozott.

E zárbeszéd tehát nem üzte el Révész Imrét. Nem is üzheté. Deák maga mély meghatottsággal fejezte ki a házban sajnálatát Révész eltávozásá fölött „Révésznek végképi távozását — ugymond — fölötté sajnálom. Nem szokásom üres szavakat mondani, bókokat még kevésbé, de tisztelem esztettségét s jellemének szilárdságát s azért ismétlem, hogy távozását vesztéségnek tartom.” — Ily szavakat Deák ritkán ejtett ki egész életében.

Révész Imre visszavonulását én másutt látom indokolva. Az ő vasjellemé és puritán gondolkozása a politikában nem működési ügyességet s alkudozási szerencsét, hanem mélyeséges hitet és rendithetlen kötelesség-érzetet keresett. És éppen ezt nem találta meg a határozati párt több tagjában.

A nagy szavazás június 5-én történt. A határozati párt vezéreinek egy része már azon gondoskodott, miként lehetne kivinni, hogy százhatvannyolcz kevesebb legyen, mint százötvennégy s hogy a többségben levő ha-

tározati párt a szavazásnál kisebbségben maradjon a felirati párt mellett.

Azt az allattomos, vakondok munkát, melynek ide kellett venni, kétségkívül észre kellett vezetni, Révésznek is. Nekem úgy tetszik, hogy a vita előhaladott stádiumában, midőn az emberek kezdtek már elállani a szótól, ő a maga példás szerénysége mellett csakis azért szólalt fel, hogy elejét venni törekedjék az árulásnak. Legalább megmondaná beszédében, hogy inkább haza megy, mintsem ilyenre gondoljon is.

„Ha ő felségéhez — ugymond — sem mint koronás királyhoz, sem mint törvényes trónörököséhez fel nem írhatunk: nem írhatunk hozzá másként, mint meghódítottak a hódítóhoz. Ezt pedig mi, kik népfőlségi jogoknak és történelmi alkotmánynak vagyunk képviselői, őrei és védelmezői, semmiképen sem tehetjük, mert ez nem egyéb lenne, mint az alkotmányos és jogi álláspontnak tetteges elhagyása, vagy legalább ignorálása. Amit én ugyan részéről, mint hazámnak egyik képviselője, soha nem teszek s később vagyok inkább hazamenni, mintsem hogy a népfőlségi jogok s a történelmi alkotmányok álláspontját csak egy percre is elhagyjam.”

Igy beszélt Révész, és a hogy beszélt úgy eselekedett. Amint vette észre, hogy határozati pári férfiak alkuba bocsátkoznak, rettejtő harag és bánat ülte meg lelkét, fogta utazótáskáját, vasutra ült, nem szólt meg barátának sem s otthagya az országgyűlést, mint Szent Pál az otákokat. Lelke, mely fenséges volt, nem tűrhette a vasárt mely piszkos volt.

Junius 5-én háromszázhuszonkét előtagja volt a képviselőháznak. Ezek közül jelen volt a házban háromszázkilencz. Ghy egy az elnöki nem szavazott, Zsarnay Imre tornamegyei követ, midőn felhivatott a szavazásra, harsányan kijelenté: „Nem szavazok.” A feliratra szavazott százötvenöt, el-lene pedig százötvenkettő. Így bukott meg a határozati párt, nagy többsége daczára is. Mert Almásy Pál és gróf Szapáry Gyula hevesmegeyi, Hajnik Pál pestmegeyi és Kálvész Lajos győrmegyei követek, noha a határozati párt-hoz számítottak, a feliratra adták szavazatukat s ezenkívül távol volt tizenhárom, köztük 10 határozati párti. A távollevők közt volt Prónai József, Domahidy Ferencz és két bihari követ is, Tisza Kálmánnak mindanayian belső hívei.

A szavazás alatt Deák Ferencz ott szivarozott a muzeumi nagy előteremben. Hajnik Pál, szintén konvertita, mosolyogva ment hozzá s látván Deák haragos arc-zát, kérlelni akarta, s halkán mondá neki:

Bátyám, győz a felirat!

K... k vagytok, nem férfiak, — mondá Deák fekezhetlen haraggal s elfordult Hajniktól.

Van tanu, ki hallotta e rettenő szavakat.

Juraszek Ferencz, a képviselőház titkára, később Székesfehérvár polgármestere s országgyűlési követe épen ott állott Deák közelében. Ő maga is tanubizonyosság.

Hej mennyi szavazási alku folyt azóta a törvényhozás palotáiban! De Révész és Deák szent haragja még sem lobbant fel senki szívében azóta.

Egyszer előhoztam Deáknak ezt a jelenetet. Ő azt felelte: a szavazás idején már nyilvánvaló volt, hogy Bécsben nem boldogulunk se a felirattal, se a határozattal. Az országgyűlés méltóságát tehát jobban emelte volna, ha a határozati többség nem hátrál meg önmagától.

De Révész előtt többé a képviselőséget még csak elő se lehetett hozni.

NAPI HIREK.

A vadasdi székelyek temploma.

A magyarság egyik hatalmas bástyájában, a szabad székely földön az idők nyomorát, mostoha kezét végzetes teherként szenvedik székely testvéreink. Mindenfelől a pusztulás környezi őket és ellenséges, gyűlölködő idegenek, kik kapzsi vércse mód leleselkednek, mikor csaphatnak le egy-egy kimerült áldozatra, mikor rabolhatják el a székelytől még az utolsó darab földjét is, az évezredeken át oltalmazott, művelt, édes szülőföldet, a nemzet várát. Sok székely tehát ezen árvaságban kivándorol, mikor tapasztalja, hogy tulajdon testvéreinek részvétlensége miatt dolgos keze munkájának nincsen gyümölcse, más kitaróbbak, hívőbb, bizalmasabb lelkűek pedig a nagy magyar földre, a buzakalászos rónák felé fordulnak, vándorolnak el, ó nem hogy maga, a család részére kolduljon alamizsnát — a székely büszkeség, a székely becsület, a dolgos ember önérzete nem engedné ezt, hanem roskatag templomaik, iskoláik építéséhez, fentartásához, szóval a nemzeti szellem oltáraihoz kéri a gazdagabb magyar földi faj és telekezeti testvérik segítségét és adományát. Most is két derék székely atyánkfia, két református testvérünk járja gyűjtőkönyvvel városunkat. Saját erejükből már nem képesek templomukat fentartani, tehát közibünk jöttek, hozzánk fordulnak. A Maros-Torda megyei, Vadasd községbeli református templom építése javára gyűjtik a segélyt, — M á t h é András — és K á d á r József a vadasdi reformátusok ezen küldöttei, mindkettő jóra való derék harisnyás székely, fogadjátok őket szívesen és módotokhoz képest anynyival a menynyivel segítsétek elő az általok képviselt szent célt, hisz minden egyes református magyar templom nemzetünknek egy-egy bástyatornya is. A két református atyánkfia által képviselt ügyet különösen ajánljuk még a jelenleg éppen az öskellégiumban gyűlésező egyházkerületi ülés nagyfiszteletű és tekintetes tagjainak a jóindulatába, pártfogásába is.

Egyházkerületi közgyűlés.

— Első nap —

Az ország legnagyobb s legtekintélyesebb egyházkerülete, a tiszántúli ev. ref. egyházkerület ma kezdte meg Debreczenben, az ősi kollegium dísztermében tanácskozásait, melyek előreláthatólag több napra terjednek, tekintve a sok tárgyat s tekintve a tárgyak fontosságát.

A mai gyűlésen itt látjuk az ev. ref. egyházkerület kiváló egyházi és világi férfait majdnem teljes számban; de hiányzik a gyűlésről, akiket itt szoktunk látni, Thaly Kálmán, gróf Ráday Gedeon, Tisza Kál-

mán. A gyűlésen különben itt vannak Ritoók Zsigmond, Uray Gyula, Kiss Albert, Ujfalussy József, gróf Tisza István, Gencsy Albert, Zsigmond Sándor, Lengyel Imre, Simonffy Imre, Mezőssy Béla, Görömbey Péter, az esperesi kar majdnem minden tagja.

Délelőtt 9 órakor kezdődött a gyűlés. Az elnöki székot Kiss Áron püspök egyházi részről és Dégen eld József gróf főgondnok világi részről foglalják el.

Kevéssel 9 óra után Kiss Áron püspök imádkozik, áldást kér az egyházkerület munkájára s a gyűlést megnyitja.

A megnyitás után számbaveszik, kik jelentek meg a gyűlésen és kik maradtak el.

Azután felemelkedik Dégenfeld József főgondnok s meleg szavakkal emlékezik meg a nagy hallotról Szilágyi Dezsőről, ki az ev. ref. egyház történetében is elévülhetetlen érdemeket szerzett. A gyűlés jegyzőkönyvben örökíti meg az elhunyt emlékét. Ugyancsak a főgondnok dr. Farkas Dezsőt és elparentálja s az ő emlékét is jegyzőkönyvben örökíti meg. Puky Gyula tanácsbíró lemondását a gyűlés sajnálattal veszi tudomásul.

Eskületétel következett. Eröss Lajos tanácsbíró és Sass Béla aljegyzőletették az esküt. Sass Béla már a mai gyűlésen meg is kezdte működését.

A báró Baldácsi alapítvány igazgató-ságának jelentését a gyűlés tudomásul veszi. Zsigmond Sándor a tanítóképeségi vizgálatosról tett jelentést, mit szintén tudomásul vettek. Az esperesi kar előterjesztéseit szintén tudomásul vették. Most egyik legfontosabb tárgy megvitatása következett.

A konvent elékerülő tárgyakat vitatták meg. Egyik legfontosabb tárgy ezek között az egyházi törvényeknek a korkövetelményei szerinti megváltoztatása. Hosszas s élénk eszmecsere fejlődött ki e pontnál, melyhez hozzászólottak Zsigmond Sándor gróf Tisza István, Kiss Albert, Eröss Lajos, K. Tóth Kálmán, Biber Lajos.

A vita még a déli órákon túl is tartott.

A gyűlést holnap folytatják.

Levél a Pallagról.

A mi kedves gazdász ifjaink lakó és tanulóhelyéről, a kies Pallagról levelet vettünk. Ez a levél ama kis „gazdász ország“ közel napokban tartott estélyéről számol be, de egyébként jellemzi azt az őszinte, magyaros baráti érintkezést, a hogy e főiskola kiváló tanárai és növendékei, a jövő gazdái együtt éreznek és egy családban élnek. A beküldött levél így hangzik: A m. kir. gazdasági tanintézet ifjusága f. hó 16 án tartotta meg bankettjét, melynek fénye emeléséhez járult Rubinek Gyula országgyűlési képviselő, az országos magyar gazdasági egyesület titkára és a tanári egyesület jelenléte. Az ifjuság által rendezett kedélyes estén a jó bor és a cigányzene mellett több lelkes pohárköszöntő hangzott el. — Így ifj.

Sporzon Pál gazd. tanint. tanár szép szavakban emlékezett meg Dr. Darányi Ignác földmivelésügyi miniszterről, mint az új intézet lelkes alapítójáról s poharát annak egészségére üritette. Utána Rubinek Gyula az o. m. g. e. titkára szólalt fel s örömmel emlékezett vissza múlt gazdászokori ifjúságára. Majd Ormándy János gazd. tanint. intéző ecsetelte találó beszédben a magyar gazda nehéz helyzetét. Az ifjúság részéről Horváth Andor elnök köszönte meg a vendégek megjelenését s az ifjúságot a barátság s az összetartásra buzdította. — Ezek után még többen szólaltak fel s a lelkes beszédek elhangzása után a híres Magyar cigány világos kiviradtig mulattatta a gazdászokat.

Pályadíjat nyert jogászok.

A Joghallgatók önképzőköreben a múlt hetekben felolvasó üléseket tartottak, melyeken figyelemre méltó értekezéseket olvastak el többen. Az eredményt Dr. Helle Károly, Dr. Bartha Béla és Dr. Ozory István tanárokból alakult bírálóbizottság most hirdette ki. Az első díjat ifj. Rác Lajos III. jh. nyerte. Törvényhozásunk két kiválóan fontos szociálpolitikai alkotásáról: az 1898. II t. cz. ről és az 1900. XVI t. cz. által alkotott szintén óriási közgazdasági fontossággal bíró országos gazdasági munkás-segélypénztárról értekezett; széleskörű és tisztult közgazdasági tudás mellett különösen becsessé teszi tanulmányát az az erős nemzeti érzés, melylyel a magyar fajra oly igen fontos mezőgazdasági munkás kérdést, annak történetét és jelen helyzetét föltárja. A másik díjat Fái Arthur nyerte a közszerzeményről írt, becses magánjogi tanulmányával.

Az új debreczeni államvasuti üzletvezető

A m. kir. államvasutak debreczeni üzletvezetőjévé, amely állás Dobieckzy Sándornak képviselővé választása folytán megürült, — a keresk. miniszter Tolnay Kornél m. k. államv. főfelügyelőt nevezte ki. Tolnay régebben a budapesti dunajobbparti üzletvezetőségénél volt üzletvezető-helyettes, azelőtt pedig a vasuti és hajózási főfelügyelőségénél töltött be felügyelői állást.

Az állítás és népfelkelő kötelesek jelentkezése.

A városi tanács katonai és illetőségű ügyosztálya felhívja azon debreczeni s más községbeli illetőségi állítás és népfelkelő köteles ifjakat a kik az 1879, 1880, 1881, 1882, 1883 ik években születtek, hogy összerátásuk végett a katonai ügyosztály hivatalos helyiségében (városház keresztépület I. em. 18. ajtó naponként a hivatalos órák alatt délelőtt 9—12-ig, délután 3—6 ig november hó végéig annyival is inkább jelentkezzenek (illetőségi bizonyítvány, keresztlevel, munka vagy családoknyv magukkal hozandó) mert a ki ezen jelentkezést anélkül, hogy legyőzhetlen akadályok volna — elmulasztja — kihágást követ el és 10 koronától 200 koronáig terjedhető pénzbírsággal vagy ennek megfelelő elzárással büntetetik.

Eljegyzés.

Törő Imre népszerű vendéglősünk és elvtársunk kedves leányt eljegyezte Szépe Lajos, a debreczeni kereskedő ifjúság egyik becsült tagja.

Telefonozhatunk Ausztriába is.

Pár hét előtt nyitották meg a debreczen budapesti telefonhálózatot s a közönség mind fokozottabban veszi igénybe a telefont. A telefont most ismét kiterjesztették, még pedig olyformán, hogy nemcsak Magyarországgal lehet telefonon beszélni, hanem Béccsel és Ausztria többi városai-ival is, a melyekben a telefon hálózat léte-sítve van.

Harcszerű czéllövészet.

A gazdaközönség figyelmébe ajánljuk a katonai ügyosztály ezen híret: A Sárkúti tanyánál levő katonai nagy távolsági és harcszerű lötéren folyó évi November hó huszonharminadikán, a helybeli katonai csapatok által harcszerű czéllövészet tartatik. A czéllövészet a fentebb jelzett napon reggel 7 órakor kezdődik és déli 12 órakor végződik. Minthogy a czéllövészet megközelítése életveszélyes az érdekelte közönség az óvintézkedések megtételére a városi tanács katonai és illetőségi ügyosztálya által ez uton is felhívatik.

A püspökladányi kir. járásbiróságról

nem sokat hallani. Pedig ez a járásbiróság is, — bár csendben, zajtalanul, de teljes odaadással szolgálja az igazságügyet. Különösen most, hogy a tavasz óta új főnöke van, cs. kmindszenti Czíki István kir. járásbíré személyében, kinek energikus s mind amellelt igazán humánus vezetőképessége már eddig is szemmeláthatólag emelte a bizóság színvonalát. Bek bizonyítja ezt a most a múlt heteken végbement időszaki elnöki vizsgálat, mely alkalommal a vizsgáló kir. törvényszéki elnök dr. Szüts Miklós, konstatálván a tavalyi vizsgálatkor még fennállott némi hiányok megszűnését s tekintettel a bíróság ez időszaki szerint e már másfél év óta nem teljes létszáma s a jelenlegi munkaszaporulat dacára kifejtett eredményes tevékenységére, úgy szóbelileg a bíróság mineen egyes tagja előtt, mint jkönyvileg is teljes megalégedését fejezte ki.

Az anyagyilkos.

Antos Mogyoróssy Gyula, egy földesi vagyonos gazdaember fia halálosan beleszeretett Katona Agnesbe, a ki szép is volt, jó is volt, csak hogy nagyon szegény leány volt. A legény édesanyja Antos Gáborné született Biró Julinánna nem jó szemmel nézte, hogy fia komolyan foglalkozik a leánnyal. Ő már a gazdag Domokos-leányt választotta ki a fiának, s addig mesterkedett, míg Antos Gyula jegyet váltott vele. De a menyasszony se tudta vele elfeledtetni, régi szeretőjét. Úgy érezte, hogy nem tud élni Katona Ágnes nélkül. Jegyesének visszaküldötte a jeggyűrűt, s megint előhozakodott édesanyja előtt Katona Agnessel. Az öreg asszony azonban hallani sem akart róla. Antos Gyulát ez nagyon elkeserítette, s el is határozta, hogy véget vet az áldatlan állapotnak. Revolvert szerzett s elindult Katonáék felé. A leány a szobában valami szomorú nótát énekelt; ez úgy meghatotta

a legényt, hogy nem tudta végrehajtani szándékát. Hazafelé indult. Utközben betért a kocsmába, pálinkát ivott. Ettől aztán megbolondult. Eszébe jutott, hogy boldogtalanságának az anyja az oka. Hazarohant s három revolverlövessel kioltotta édesanyja életét. Az anyagyilkos fut a debreczeni törvényszék esküdtbírósa életfogytig tartó fegyházra ítélte — elgyilkosság miatt. Védője dr. Kardos Samu, jeles ügyvéd jsemmiségi panasszal élt amellyel ma foglalkozott Vörösmarty Béla elnöklete alatt dr. Podránszky bíró előadása alapján a kuria. A tárgyaláson a vádat dr. Hammersberg koronaügyész képviselte a védő dr. Kardos Samu volt, a ki a tárgyalás során a 436 §. alapján a terhelő családi tanúk vallomásainak felolvasását kérte azért, hogy lássa a kuria, milyen animozitással és rosszakarattal viseltetnek a vádlott legény iránt. A kuria e kérelmet teljesítette, a minek következménye az lett, hogy megsemmisítette a törvényszék ítéletét és a vádlottat a 92 szakasz alkalmazásával tizenégy évi fegyházra ítélte s ebből is hat hónapot kitöltöttnek vett a vizsgálati fogsággal.

A „Szent László“ dalegylet hangversenye.

A „Szent-László“ dalegylet Debreczenben, 1901. november 23-án, azaz szombaton este a „Margit“ fürdő disztermében Kovács Károly egyleti karnagy vezetése alatt, saját pénztára javára tánczszal egybekött hangversenyt rendez. A hangverseny kezdete este 8 órakor. Belépti jegyek ára: személyjegy 1 kor. 40 fil. (70 kr) Családjegy ára: (mely 3 egyén belépésére jogosít) 3 kor. (1 frt 50 kr.) Jegyek előre válthatók: Szent-Királyi Tivadar, Mendelovits Lajos, Blattner Gyula s Kurián Gyula urak üzletében és este a pénztárnál. Egyleti alapító s pártoló tagok tagsági jegyeiknek felmutatása mellett, a pénztárnál (2 személyre érvényes) belépti jegyet nyernek. Jegy nélkül a terembe lépni tilos. A f. évi tagsági jegyek a pénztárnál válthatók. A meghívó kívánatra előmutatandó. Felülfizetések köszönettel vétetnek s hirlapilag nyugtáztatnak. Alapító vagy pártoló tagsági aláírást a pénztár a dalestélyen elfogad. A hangversenyen a zenét Veres Tóni zenekara fogja szolgáltatni. A hangverseny műsora a következő: Nyitány, a zenekar által. 1. „Őszi idő“, Fehérvárytól, éneklő a dalegylet. 2. Felolvasás, tartja Brösztel Lajos ur. 3. „Grand Valse Brillante“, zongorán előadja Alber Lujza urhölgy. 4. „Bordal“, Palotássytól, éneklő a dalegylet. 5. Szavaltat. Előadja Tanai Frigyes ur. 6. „Concert etude“, Ch. Mayertől, zongorán előadja Drumár János ur. 7. Benhoven. „Esdur quartett“, előadják Alber Lujza urhölgy, Alber József, Pribauer Ferencz, Bartók Ferencz és Alber Pál urak. 8. „Vékony haja van a piros almának“, Hubertől, éneklő a dalegylet.

Egy gordonkaművész hangversenye.

Egy kiváló gordonkaművész Mütter-müller József aradi gordonka művész hangversenyezik legközelebb, december hó 1-én városunkban A feleségével, M. Lengyel Erzsé aradi zongora tanárnő és művész nő közreműködésével hangversenyt rendez a városi zenede nagytermében és részben a Debreczen zenedei tanárok nyugdíjalapjára. — A hangversenyre jegyek előre válthatók a Tölgdi K. Lajos utódai, Donogán és Somosy Kunz József és utódai urak üzletében. — Az érdekes hangverseny műsorát legközelebb közöljük és előre is felhívjuk a zenebarátok figyelmét Mütter-müller gordonka művészetére, mert ő — noha a redakciók címzora szövegkezelete nem is püföli mellette éktele-nül a reklám nagy dobját — egyike a legszámbavehetőbb gordonka művészeknek.

SZINHÁZ.

A hét műsora.

Csütörtökön, november hó 21 én bérlet 45-ik szám „C” — A kis herceg. Operette 3 felvonásban. Zenéjét szerzte: Lecsqc.

Pénteken, november hó 22-én, bérlet 46-ik szám „A” — A becsület. Színmű 3 felvonásban. Irta: Sudermann.

Szombaton, november hó 22-án, bérlet 47-ik szám „B” — A modell. Operett 3 felvonásban. Zenéjét szerzte: Soupé.

Vasárnap, november hó 24-én két előadás, delutan 3 órakor félhelyárral: A vízözön. Vig énekes színmű 5 felvonásban; este 7 és fél órakor bérletszűnetben, újdonságul először: A falu becsülete. Eredeti népszínmű 3 felvonásban, Irta: Ferenczy Ödön. Zenéjét szerzte Palotai Andor.

IRODALOM.

Az Atheneum nagyképes naptára

negyvenharmadszor jelenik immáron meg a közönség előtt, hogy mint hü barátja és tapasztalt tanácsadója kísérje végig a beköszöntő esztendőn. Negyvenhárom év! — Nagy idő, még az ember életében is. Azok, kik mint gyermekek vettek először kezükbe a naptarak e doyenjét, most mint meglelt férfiak lapozgatnak benne és meggyőződnek, hogy régi öreg barátjuk — de nem vén, hogy örök ifjúságban éli át az esztendő hosszú évet. Ugyanaz az életesség és fürgeség jellemzi most is, mint akkor, a mikor először jelent meg a színen. Mindent tud — és mindent kedvesen beszél el. Kedvesen, de sohasem felületesen — mint a hogy az a meglelt korhoz illik is. A naptári rész után most is vissza tekintéssel kezd — és mindennel beszámol, a mi a múlt év történetében érdekes és jellemző. Természetes, hogy az események rajzolásában nem feledkezik meg az emberekről sem, a nagyokról és a kivalókról, az események előidézőiről és azokról sem, kik immáron elhagyták az élet küzdőterét. A közelet halottairól olyan finom jellemrajzokban emlékezik meg, a melyek szinte kinőnek a szűk naptári keretből és az év elmúltával is megőrzik érdekességüket. A külföld események összehalálító és semmi lényegéről meg nem feledkező méltatása után, az ismeretterjesztő részben a történet, a földrajzi tudomány és az aktualitások köréből vett tanulmányokkal és cikkekkel bilincseli le az olvasó figyelmét. Csak a zirci apátság ismertetésére és a Széll Kálmán Ratóton című cikkre hivatkozunk, melyek az elbeszélés érdekességét és élelenségét tekintve beillettek volna a „Szépirodalmi részbe” is, mely az idén a szokottnál is gazdagabb. A magyar irodalom legkivalóbbjainak neveivel találkozunk benne. — A közhasználati részen kívül, mely kimerítő felvilágosítást nyújt mindarra nézve, a mire az embernek szüksége van, hogy a főváros és a vidék hivatalainak, színházainak, közintézetének és a díj és illetékszabályzatok labirintusában eligazodjék meg csak a Tiszti ezimutárról emlékezzünk meg, mint miodeg, úgy most is pontos és részletes, annyira, hogy az összes szabad királyi, rendezett tanácsu városok és jelentékenyebb községeknek közigazgatási személyzetének is teljes képét adja. És hatalmas, szinte lexikonszerű, szébbnél-szebb képekkel illusztrált, szépen kötött 500 oldal

terjedelmű naptárnak ára mindössze 2 kor. Szinte ajándék!

Felhívás előfizetésre!

Fülei-Szántó Lajos már régi ösmert, neves versirója a szépirodalmi lapoknak. — Több kötete jelent meg, melyet a kritika is kedvezően fogadott. Most újabb költemény kötetre bocsátotta ki előfizetési felhívását. Ajánljuk az olvasók szives figyelmébe sorait, amely így hangzik:

„Othon” czimmmel 8—10 ivnyi vallásos és hazafias olvasmány-kötetet adok ki a serdülő ifjak számára s ezért bizalommal fordulok ismerőseimhez és barátaimhoz, hogy e törekvéseimben támogatni sziveskedjenek. Használni akarok — és nem hasznót. Ajándékozásra, jutalmazásra igen alkalmas művem Széchy Gyula festőművésznök gyönyörű czimképével ez év december elején jelenik meg. Ára füzve 1 korona, diszkötésben 2 korona (vidéki megrendelésnél 20 fillér postaköltséggel több), Nyolcz előfizető után egy tiszteletpéldánnyal szolgálok. Az előfizetések legkésőbb november 30-ig czimemre (Budapest, VI. kerület, Csengery-utca 51 szám, I. emelet, 10 ajtó) küldendők. A könyvnek csinos kiállításáról Krammer Lipót könyvnyomdája gondoskodik. Budapest, 1901. november 1-én. Tisztelettel Fülei-Szántó Lajos.

Az állatok világa.

A Brehm-Méhely-féle nagy munkából, a melynek magyar kiadása a hazai viszonyokra folyton kiterjeszkedik, most került ki a nyomdából a 41. füzet. Ebben a gondosan illusztrált füzetben a szerzők a nyul-szájú rácsalók a nyul felékről mondják el érdekes mondani valójukat. Szólnak, meg pedig megkapó közvetlenséggel, a mezei nyulról, a sarki nyulról, az egyiptomi és a tengeri nyulról, tehát ugyszólván azokról az állatokról, a melyek a nagy közönség előtt is ismeretesek. Am azért alig lesz olyan olvasó, a ki Brehm ismertetésében új vonásokat ne találjon s újabb ismertetésekre ne tegyen szert. Az állatok világának magyar kiadása Légrady Testvereknél jelenik meg, a megszokott pontossággal, díszes kiállításban és mesteri illusztrációkkal. Egy-egy füzet ára 80 fillér. Ez összegért úgy a vállalat kiadóbiztatásban, (vaczi körút 78) mint minden könyvkereskedésben megszerezhető. Az első kötetnek az ára díszes kötésben 38 korona.

CSARNOK.

Régi teátristák és más komédiások.

Irta: Ifjabb Möricz Pál.

I.

A diákurfinak volt egy tubákszin mentéje. Ez a szin jámbor ifjuhoz, méltó szelid szin is. Nem olyan, mint a skarlát, magás urfiaknak, rezes fringias palota huszároknak kedves szin, ellenben diák emberen, ha még olyan arányos is a barátom uram, megbotrankoztató. És még azon a tobákszin mentén sincsen, de nem is lehet annyi zsinór, annyi gomb, mint más hasonlatos szabásu mentén, mert már a tulságba való sujtászás is mi egyébbnek lehetne jelentője, mint a földi hiúságnak, melyet pedig tudósoktató uraimék ludkalamusok hegyével

hőn óhajtanának kiszurkálni minden ifju diákjoknak a szivéből... — Mindamelllet, hogy a diáklegénynek még a kalpagja is utálatos formájú és ha a szegénységhez tartozik, akkor sarkig erő tógában is kellett neki kötles szeméremmel rejtegetni karcu testét, izmos vállát, mindamelllet a városokban, hol serdült diákságnak oskolája vagy, tapasztaltaték, hogy nem csupán putzos dámak, de mi még inkább megbotrankoztatásnak pellengerkövetszolgáltatathaja, ártatlan fehér ruhás hajdon leányok is nem átalnak a diákokra tekintgetni, kacsintgatni, kik szigoruan tilalmazott virág nótáikkal, szerelmes versikélésekkel még ártalmasabb bolonditói az asszonyi fejeknek, sziveknek, mint akárha a pengősarkantylus hadi nép.

Már akkor a városokban lakó polgár leányok, mester ifiasszonyok, belső communitáshoz tartozó uraknak rózsaszaru hajdon leánykái szerfelett kedvelék a karcu nyaku gitáre pengését és nagy kedvtelenséssel olvastatták ama nótás könyveket, ama históriákat is, melyeknek kispott diákok valának a szerkesztői és melyek az időtájban, a mult század első kvártájában közkezen forogtak. Olykor-olykor a városi vendéglő nagy szalájában felgördült a puzérka angyalképekkel, hegedűkkel, trombitákkal, virágokkal koszoruzott lanttal és más ilyen cs daltos jelekkel telefestett durva függöny is. És kopoit ruhás, halavány arczu, lázasan égő szemű férfiak és nők deklamáltak aztán rigmusokban gördülős ritka hallott szép orátiókat, mik megkopogtattak a sziv legbelsőbb kérgét, úgy annyira, hogy elő kellett keresgetni a pruzliksebből a fehérkeszkenőt is a női népek, mert vala oly érzékeny a Vitézi Néző Játék, a jól ösmert Heilbroni Katiczának szomorúságos története.

Miből következik, hogy amidőn az ártatlan fuhérruhás városi leányzó a tobák szin mentes diáklegény virág dalaitól szivében rendkívül megzavaroda és a fiatal embert pedig éjnek időjebeli gitáre pengetései, a várost őriző alabárdos ármásokkal számos összetüzései, a tanulságos könyvek forgatásának elhanyagolása, szóval himelés-hámolás mondva — romlott, parázna erkölcsi miatt a collegium falai közül kicsaptak, nem csodálható, ha az urfit ily esetben a muskátlis ablakos házból az érzékeny szivü, elcsavart fejü kisasszonyka is követte a más városig, a vándorutban, aholott vásáros emberek hírelése szerint Láng direktor — vagy lehete neki más is a neve — honni Játszó Társulata működte, nevezetes részint garasokban, részint természetben fizetett, an rék mellett Mi természetesebb aztán, hogy közéjük állott a fiatal pár is.

Hisz a diákurfinak római metszésü vala az orra és deklamálni nála ékesebben, cselegőbb hangon még a collegium jeles szeniora sem tudott, ki pedig, ha a Jeremiás apostol siralmaiból felvette az igét, erős szavazatu volt megrikatni a nagytemplomban még a legvastagabb bajszu czivist is. Leányasszonyom megintlen oly kellemetesen tudta kántálni a magister Csokonai szerelmetes nótáit, hogy annál lágyabban furulya alig bűgött, gitar tisztábban alig zengott és Heilbroni Katicza szomorü, érzélgős alakja is neki ideál vala, melyről már ottthon a szüzi fehér bazsalikom illatos ágyban álmodott. Ők tehát ketten hová is mehettek volna más jobb helyre, mint bizonyos nevezetü Láng Ádám János Játszó társulatába, hol bizony még jobban megkopott a tobákszinü mente, de a lelkes rajongás lázában, néha a böjtöléstől is, annál fényesebben villogott, ragyogott a vándor apostolok, kóbor teátristák szome.

Tehát a kollegiumok kicsapott diákjai és a megszöktetett érzékeny, szerelmes szívű hajadon leánykák a hűvös, meszelt polgárszobákból voltak, kik magvát képezték annak a honni Játszó Társaságoknak, melyeknek további életéről, országutak porától belepett sorsáról tanít ez a fekete írás.

A színművészet gagyogó gyermekkorában volt. Az aranypapir koronás királynők mindent feláldozó lelkes rajongását, a közművészetből kőjtő, kiéhezett teátristák fáradozásainak nagy nemzeti és művelődési történelmi jelentőségét, csak vajmi kevesen voltak képesek felfogni, de még kevesebben voltak, kik méltánylásukat, becsülését éreztették is ezen többnyire kora fiatalságukban pusztult rajongókkal. Kiknek sirja felé nem volt ki szerény átkázatot ültetett volna, mely mézédés fehér virággal legálább az esztendő egyszakában árnyékolta volna az árva sirt.

A nemes urak tevékenykedése a megyei élet lármás restaurációi és a falusi otthon tunyha a zsidó szórakozásai között oszlott meg. A városok ipart és kereskedést üző polgárait a czehek lakozásai szórakoztatták, végül a parasztnak maradt a fosztóka vagy a teli fonó, hol a fehér nép, orsóját pergetven, boldog volt, ha néhány bús nótáját dalolhatta a reg mult időknek, vagy a tapasztalt öregektől mesét hallgathatott lidérczről, mely álnok gonosz a szűzeknek a vérét szívja ki, a legényt pedig, mint tánczó tündérlány, csalogatja a kigyófészkes süpedékbe.

A kőbor színésztrupp, ba tehát silány bagázsias kocsiával valahol csak falvak, városok szálas udvarába: fordult minden egyes helyen úgy kellett nekiök szegényeknek az érdeklődést fogásokkal kieroszakolni; mert hisz ők sem tüzet nem tudtak okádni, sem bicskát nyelni sem pántlikát huzni az orrból csupán deklamálni, csupán együgyű nótákat énekelgetni tudtak ők. Bárha igaz, hogy e deklamációk mind az édes magyar nyelven történtek, bárha igaz, hogy ez együgyű hangcsalások, mind édes magyar nóták voltak. De azért míg különféle vitézi játékaik iránt az érdeklődést felbirták költeni, addig sok bengáliai fenyves tüzet kellett gyújtogatniok a kulisszák mögött. Mert a görögüz lidérczfényű zöldveres lángja talán még mindenek között legjobban tetszett az uri rendűnek, a polgárnak a zsiros nyaku parasztnak a falu-vegi koresmaház állásában.

Es mennyit kellett nekik hizelegni, instánszkodni minden ajtón. Szóval is, de meg ezen korból, a század első feléből megmaradt színházi jelentések bizonyítják, hogy írásban vagy nyomtatásban is mennyit, de mennyit kellett alázkodniok, mert pártfogó nélkül nem léphettek egyet sem. — A nemes, a polgár szerette a projektort játszani, mielőtt a kérges garast zsebéből a kasszába dobta volna a bilétaért. A poéták sorsa is ilyen volt. Könyve csak akkor láthatott napvilágot, ha sikerült annak ezimlapját jeles, ösmert nevű férfiúnak ajánlani, valamely „kiváló hazafihoz” intézett ajánlásával ékesíteni. És még akkor is alig vala több becsület neki, mint annak a boglyas klárinéto szigánynak, melynek ellátást és piros nadrágot szolgáltatott nótázásáért a földesur.

Czigány, poéta, színész, csepürágó, csavargó, ez körülbelül mindnyájaa egy becsületben állott az ország lakosai előtt. Gyűjtőnevük éhenkórász, csavargó komédiás volt, melyen az utolsó falusi kisbíró is joggal velt zsarnokoskodni. Művészi elsőmérés, babérkoszoruk még az első primadonna álomban sem fordulnak elő kecsgetető álom

virágként. Sőt még az oly városi hatóságok is, mint Szeged város szenátorai is alig tekintették többre a színjátszókat, tagját ficzemitó gyűlevész komédiásoknál, bizonyítja ezt egy 1805-ben hozott tanácsi végzésük, melyben rendelték „az itten mulatott Német Társaságnak magaviselőtérül bizonyító levél kiadását” tehát, hogy az aktorok a városbani mulatásuk alatt semmi botrányost, semmi erkölcsellenes, semmi büntetőtörvényekkel ellenkezőt nem követtek el. Külöben magok a színészek is kérték ezt a bizonyítványt.

Mert kevesen voltak urak, kik a színművészet nemzeti jelentőségét felismerték és mint ilyen előbbre segíteni törekedtek. Ezen kevesek között első helyen nevezhető a nagy szabad báró Wesselényi Miklós. A báró már az 1806-ik esztendőben Sibóik stélyából keltezett czimerpeces levélben, a legmelegebben ajánlotta Szeged királyi városi Tekintetes Magisztratusnak a Magyar Theatrumot illetőleg a felügyelete alatt működő „Nemes Nagy Erdél Ország Magyar Játszó Társaságot.” Az ereklye értékű levél még ma is megtekinthető a szegedi levelesházban. De méltó a megőrzésre azon válasz is, melyben a Tanácsos uraimék az arany kultos bárónak, mint a Magyar Társaság intézőjének hivatalképpen megkülönböztetett tisztelettel feleletüket küldötték. Irván: „hozza Isten minél előbb magyar városunkba a felállított Magyar Társaságnak egyikét, hiszen vagyunk állandó elfogadására s magyar bizonyosság tételére annak, hogy azt mint kedvesünket betsülni, ő benne egyszerűen Nagyságot Hazánk jötevőinek esmérni tudjuk és óhajjuk, lévén továbbá kegyességébe ajánlottak.”

Szerkesztői üzenetek.

M. S. Szép, őszinte versét közzöltük. Hasonló kedves dolgait máskor is közzöljük.

Kónahegyi. A jó ügy érdekében kérjük további becses támogatást és hason irányu cikkeiket. Küldelmünk nem lesz meddő küzdelem.

Sipszi. Nem ujdonság. Ezt a fületlen pityke nótát az egr kapás legények már tavaly dalogatták. Különös kívánságára ide iktatjuk, az új bor barátjai változatos melódiákat komponálhatnak mellé.

Az új vendéglő!
Jó bor van benne . . .
Benne a kocsmáros —
Unger — a neve.
Hitelezek én
Egy pár literkét;
A literke árát
Most is várja még
Magában . . .
Várhatsz Ungerleitner,
Elvárhatsz,
Mig csak belé nem fáradsz
Magadban várhatsz.
Ungerleitner elvárhatsz,
Mig csak belé nem fáradsz . . .

Nagyon sajnáljuk, hogy a második kérését nem teljesíthetjük, de akótáját már nincs módunkban lenyomatni. Hát bizzuk a vidám olvasókra, majd kitalálják azok, milyen melódiá a legillőbb az „új vendéglő” verséhez.

Bur. Légy szives valamelyik délbén a szerkesztőségbe befáradni.

J. M. Hálával és köszönettel fogadjuk az ígért támogatást, munkálkodást. Őszinte jóindulatunkról és tiszteletünkről a t. kartárs meglehet győződve. Kopogtatás nélkül is itthon van minálunk.

APRÓ HIRDETÉSEK.

10 szóig 40 fillér, azontul minden szó 2 fillér. A legkisebb hirdetés 40 fillér. Vastag betűkből szedett minden szó 4 fillér.

Artézi kut előmunkást keresek a már 100 métert házilag furt kuthoz.
Czim a kiadóhivatalba.

Egy jól jövedelmező üzlet a piacon levő helyiséggel eladó. Az üzlethez 1000—1500 frt tőke szükséges. Czim a kiadóhivatalban.

Ref. tanítónő nevelőnőnek vagy házi kisasszonynak ajánlkozik. Czim a kiadóhivatalban.

Szép bajusz nyerhető rövid időn a híres „Hajduság padró” használatá által. Egy doboz 40 fillér. Kapható Debreczenben **Tóth Béla** gyógyszerárában, valamint a készítő **Grósz Nagy Ferencz** gyógyszerésznél H.-Szoboszlón.

A debreczeni központi tejcsarnok
1901. nov. 1 től vásártér 4 sz. tejeleperé helyezettett át, hol állandóan minden időben legjobb minőségű tej, tejsűrű, tejfel, turó és legfinomabb thea vaj kapható.

Czirok szakált bármily mennyiségben a legmagasabb árban veszek. Czim a kiadóhivatalban.

Megvételre keresek egy kisebb számú használt, de jó karban levő tüzmentes pénzszekrényt. Csiha Elek, H.-Nánás.

Német benne keres alkalmazást. Tudakozódhatni Turai Farkas elhelyező irodájában Debreczen, Miklós-u. 8.

Örökösök a Tizeháromváros 31 sz. erős, szép adómentes házat 6600 frt vételárban évi 600 frt jövedelmező bérösszegével azonnal átadják. Pénzkölesön hatos kamatos, Bővebbet Csapó utca 47 sz.

Magtár nagy cserép fedelű, deszkából eladó. Czim a kiadóhivatalban.

Árverési hirdetmény.

Az Alföldi takarékpénztárnál Debreczenben elzalogosított és kamathátalékos következő számú zálogtárgyak, u. m.: 3403. 4191. 4666. 5009. 5084. 5101. 5148. 5160. 5205. 5374. 5425. 5437. 5473. **1901. éecz. 3-án d. u. 3 órakor** a saját hivatali helyiségében tartandó nyilvános árverésen készpénz fizetés mellett eladatni fognak.

Az igazgatóság.

Fiókraktár Debreczen, Kossuth-utca 19.

Magyarország legnagyobb és legkiterjedtebb **Egyenruházati intézete** és

Polgári szabósága

BLUM SÁNDOR Budapest, Váci-utca 17.

Ő Felsége a perzsa császár és orosz császári nagyhercegi udvari szállító

fiók raktára

DEBRECZEN, Kossuth utca 19.

a hol minden néven nevezendő egyenruhák megrendelhetők. Raktáron vannak az összes egyenruházati felszerelések, nemkülönbén a legfinomabb belföldi és angol szövetek **polgári ruhákhoz**, a melyekből méretek szerint a legújabb angol és francia divat szerint sikkes polgári ruhák a **legjutányosabban** készülnek.

Pontos és figyelmes kiszolgálás!

12220—1901. tkv.

Árverési hirdetményi kivonat.

A debreczeni kir. tvszék mint tkvi hatóság részéről közhírré tétetik, hogy Altman Menyhért végrehajthatónak Sandor Istváné Pozsgai Maria elleni végrehajtási ügyében a debr. kir. törvényszék a debreczeni kir. bíróság területén levő a derecskei 5109 sz. tjkvben A. I. 10371 hrsz. a. foglalt ingatlanok egészben 263 koronában, a derecskei 5107 sz. tjkvben A + 6909 hrsz. foglalt ingatlan egészben 237 koronában, a derecskei 5170 sz. tjkvben A I. 8823 hrsz. foglalt ingatlan egészben 237 korona, a derecskei 6539 sz. tjkvben A + 5215 hrsz. foglalt ingatlan 263 koronában a végrehajtási árverés elrendelhetvén, annak fogantatosi társára határidőül **1902. évi jan hó 3-ik napjának d. e. 9 órája** Derecske község házához kitűzetik.

Kikiáltási ár a becsár azonban az árverésre kitett ingatlan szükség esetén a kikiáltási áron alul is elfogadhatni.

Az árverezni szándékozók tartoznak a kikiáltási ár 10 %-át készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban letenni avagy az 1881 LX. tc. 170 §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elősmervényt a kiküldöttnek átadni.

Az árverési feltételek a hivatalos órák alatt a kir. tvszék mint tkvi hatóságnál es Derecske község házában tekinthetők meg.

Kelt Debreczenben a kir. tvszék mint tkvi hatóságnál 1901. okt. 21. napján.

Harsányi Gusztáv
kir. tvszéki bír.

Gyümölcs-, főzelék és huskonservákat,
aszalt főzeléket ajánl a legjobb minőségben az

„Első Kecskeméti Conservgyár“
Kecskeméten.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Kitünő
Magyarádi és Sümegi
Hegyi ó-asztali bor

1 liter 40 kr.

Homoki rizling bor

1 liter 36 kr.

Kontsek Gézánál

Kossuth-utca.

Clayton & Shuttleworth
mezőgazdasági gépgyárosok **Budapest** Váci-körút 68. sz.
által a legújanyosabb árak mellett ajánljátok:

Locomobil és gőzcsepplőgép-készletek
továbbá járgány-csepplőgépek, lóheres csepplők, tisztító-noszták, konkolyosók, kaszáló- és aratógépek, szénagyújtók, boronák.

Columbia-Drill
legjobb sorvetőgépek, szeszkavágók, répvágók, kukorica-morzsológák, daráló, öng-malmok, egyetemes asztal-ekék.

2- és 3-rasú ekék és minden egyéb gazdasági gépek.

Részletes árjegyzékek kiadásra ingyen és bérmentve állíthatók.

Lincolni törzsgyárunk a világ legnagyobb locomobil- és csepplőgép-gyára.

Képviselet és bizományi raktár:
Mattyasovszky Andor eszlött Bauer és Társa cégénel

Nyomatott Hoffmann és Kronovitz könyvnyomdájában Debreczen, a főpostával szemben.